

v úhrnné mzdě. Takováto úmluva může býti sjednána nejen výslovně, ale i mlčky podle § 863 obč. zák. Za takovou mlčky sjednanou úmluvu je především pokládati, jestliže zaměstnanec po delší dobu přijímal bez námitek mzdu za práce, věda, že v ní jest zahrnuta odměna za všechny smluvené práce, tedy i odměna za práce přes čas. Tak tomu bylo i v souzené věci. Žalobce byl u žalovaného zaměstnán od 4. dubna 1935, tudíž asi půldruhého roku jako pomocník a před tím byl u něho učněm po dobu dvou let. Věděl proto, jaký jest provoz v podniku žalovaného a praktikované rozdělení práce a přece nikdy si nečinil nárok na odměnu za práce přes čas, nýbrž mzdu vždy bez námitek přijímal. Z toho je zřejmé, že se žalobce po dobu svého zaměstnání u žalovaného spokojil s ujednanou paušální mzdou.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Již v plenárním usnesení nejvyššího soudu ze dne 21. června 1937, Prets. 398/37 (Sb. n. s. č. 16217), jež odpůrce dovolatelův připomíná a k němuž se pro stručnost odkazuje, bylo vyloženo, že úmluva o odměně za práce přes čas není zakázána a že lze platně i odměnu za takové práce paušalovati bez zřetele na to, zda příslušné správní úřady práci přes čas povolily, či nikoliv. Ze skutkových okolností nesporných nebo zjištěných, že také ostatní zaměstnanci žalovaného pracovali za paušální mzdu, v níž byla již zahrnuta i odměna za práce přes čas, že také ve stejném mlýně znalcově dostávají zaměstnanci takovou paušální mzdu, že v mlýnářství vůbec není obvyklo platiti mzdu podle hodin, nýbrž mzdu týdně, a že není obvyklé dávat zaměstnancům, pracujícím přes čas, ale ve mlýně stále zaměstnaným a zaopatřeným, zvláštní odměnu za práce přes čas, dále že hlavní sezona ve mlýně žalovaného jest jen od konce srpna do listopadu, kdežto ostatní měsíce jsou slabé, žalobce však přes to dostával celý rok stejnou mzdu 70 Kč týdně, byt a zaopatření, byl ve mlýně žalovaného zaměstnán několik let a tedy znal tento podnik i úpravu práce v něm, mzdu bez námitek přijímal a o zvláštní odměnu za práce přes čas se nehlásil, plyne, že bylo mlčky sjednáno paušalování odměny za veškeré práce, tedy i za práce přes čas částkou 70 Kč týdně vedle bytu a stravy, a stačí po té stránce odkázati na důvody rozsudku soudu prvního stádu, jež dovolací soud schvaluje.

Netřeba se proto zabývatí žalobním nárokem na odměnu za práce přes čas s hlediska bezdůvodného obohacení žalovaného na újmu žalobcovu, ježto o něm nelze mluvit, byla-li odměna za veškeré práce, tedy i práce přes čas paušalována.

Čís. 16917.

Splátkové obchody (zák. č. 70/1896 ř. z.).

Nelze pokládati za odstoupení od smlouvy, jestliže prodávající odebral kupujícímu věc prodanou na splátky podle předchozího ujednání,

že jest při prodlení kupujícího se zaplacením splátek oprávněn dodanou věc odebrati a chovati ji u sebe až do úplného zaplacení kupní ceny, i kdyby ono ujednání bylo neplatné.

Výhrada sjednaná při uzavření splátkového obchodu, že prodávající je při odstoupení od smlouvy pro nedodržení platebních podmínek oprávněn dáti věc prodanou na splátky (automobil) oceniti podle jeho stavu bez soudního řízení soudním znalcem, kterého určí prodávající, a odečísti takto zjištěnou hodnotu věci z kupní ceny nebo jejího dlužného zbytku, přiči se předpisu § 2, odst. 2, posl. věty, splát. zák. Je-li hodnota uvedeným způsobem určená mezi smluvci sporná, jest o ní ve sporu o výši náhrady příslušející prodávajícímu podle § 2, odst. 2, první a druhé věty, splát. zák. provést znalecký důkaz předepsaný civilním soudním řádem.

Pro určení hodnoty prodané věci na splátky a pro výpočet náhrady za její znehodnocení jest rozhodující doba odstoupení (zrušení) kupní smlouvy, nikoliv den odebrání podle shora uvedené dohody.

(Rozh. ze dne 10. května 1938, Rv I 1512/37.)

Dne 23. června 1933 koupila žalobkyně od žalované továrny na výrobu automobilů na splátky osobní automobil za trhovou cenu 18.540 Kč, na niž zaplatila celkem 10.600 Kč a další splátky nedodržela. Žalovaná jí proto prodaný automobil odebrala. Tvrdíc, že automobilu, o nějž jde, užívala jen dva měsíce a že za opotřebení vozu odčítá 2.600 Kč, domáhá se žalobkyně na žalované zaplacení 8.000 Kč. Proti žalobě namítla žalovaná: Podle prodejních podmínek byla žalovaná při prodlení se zaplacením kupní ceny oprávněna odebrati žalobkyni prodaný automobil a dle své volby chovati odebraný automobil u sebe k dispozici pro žalobkyni až do úplného zaplacení kupní ceny s příslušenstvím a teprve po zaplacení jej žalobkyni vydati anebo dáti jej oceniti dle jeho stavu soudním znalcem, ponechat si jej a jeho hodnotu znalcem určenou odečísti od trhové ceny. Žalovaná původně vůz odebrala a chovala jej k dispozici pro žalobkyni a jednala s ní o podmínkách zaplacení. Když však žalobkyně na její nabídky neodpovídala, rozhodla se ponechat si vůz a dala soudnímu znalci ing. B. odhadnouti hodnotu vozu. Ten jej odhadl na 2.800 Kč. Není proto žalovaná žalobkyni nic dlužna, nýbrž žalobkyně jest jí povinna zaplatiti 6.864 Kč 60 h. Soud první stolice uznal co do částky 7.005 Kč podle žaloby. Odvolací soud zamítl žalobu zcela.

Nejvyšší soud uložil odvolacímu soudu další jednání a nové rozhodnutí.

Důvody:

Dovolání nemůže míti úspěch, pokud doličuje, že jest neplatná výhrada, podle níž žalovaná firma při nedodržení platebních podmínek žalobkyni měla býti oprávněna, žalobkyni dodané auto odebrati a cho-

vati je u sebe až do úplného zaplacení kupní ceny se vším příslušenstvím. I kdyby tato výhrada byla neplatná proto, že odporuje ustanovení § 2 zák. o splát. obch. č. 70/1896 ř. z., pak by z toho, že žalovaná firma jednala podle této výhrady, plynulo jen, že šlo o bezpráví, proti němuž žalobkyně se mohla bránit zákonnými prostředky, ale nikoliv že došlo k odstupu od smlouvy. V rozhodnutí nejvyššího soudu č. 14734 Sb. n. s., na něž se dovolání v tomto směru odvolává, bylo jen vysloveno, že v žádosti o vrácení věci prodané s výhradou vlastnictví jest ustoupení od kupní smlouvy, není-li jiné úmluvy toho obsahu, že uplatňování nároku na vydání věci nemá o sobě míti v zápětí odstup od smlouvy. V souzené věci však taková úmluva učiněna byla. Jednala-li žalovaná podle té úmluvy, dala tím jasně najevo, že zatím nechce užítí práva odstupu od smlouvy; na tom projevu vůle nemohlo by nic měniti ani to, že úmluva o výkonu vyhrazeného vlastnictví bez odstupu od smlouvy jest neplatná. Proto, ať již dovolání má s neplatností výhrady pravdu čili nic, může býti pro výpočet náhrady za znehodnocení vozu uplynutím času rozhodující jen okamžik, kdy žalovaná firma učinila jasný projev vůle, že od smlouvy odstupuje, ježto v té příčině jest jediné rozhodující, kdy žalovaná nabyla opět práva volné dispozice s prodaným vozem; toho práva však neměla, dokud vůz měla jen v úschově pro žalobkyni, ať již právem, či neprávem.

Zbývají proto jen výtky dovolání proti stanovisku odvolacího soudu jednak k posudku soukromého znalce přizvaného svého času žalovanou firmou k vyšetření hodnoty vozu, jednak k posudku soudního znalce slyšeného procesním soudem o této hodnotě. Výtky ty jsou oprávněny. Odvolací soud vychází z toho, že jest závazné ustanovení kupní smlouvy, podle níž žalovaná firma měla při odstupu od smlouvy pro nedodržení platebních podmínek býti oprávněna dáti si vůz ocenit podle jeho stavu bez soudního řízení soudním znalcem a hodnotu vozu znalcem tím vyšetřenou odečísti z kupní ceny nebo dlužného jejího zbytku. Tento názor nelze však srovnati s ustanovením poslední věty druhého odstavce § 2 zák. č. 70/1896 ř. zák. Podle něho má platnost ujednání, které by bylo napřed učiněno o tom, jak velká náhrada má býti dána prodávajícímu za užívání a znehodnocení vrácené věci. Důvodem pro ono ustanovení jest snaha splátkového zákona, chrániti kupitele proti hospodářské převaze prodatele tím, že vylučuje, aby kupiteli byla vnucena smluvní doložka, podle níž náhrada za užívání a znehodnocení vozu má býti určena jiným způsobem než dodatečnou dohodou při nebo po zrušení smlouvy nebo soudním řízením, jímž jediné může býti ochrana zájmů kupitele zaručena. Podle řečené úmluvy, ujednané již při koupi, že hodnota vozu v době vrácení má býti určena soudním znalcem přibraným žalovanou, bylo žalované dovoleno pověřiti třetí osobu jako osobu odbornou a hodnou její důvěry určením hodnoty automobilu; podstata této úmluvy jest ve vzájemném závazku smluvců, že o hodnotu věci nemá býti soudní spor a že se smluvci spokojí s hodnotou stanovenou znalcem žalované a vzdají se jakýchkoliv námitek proti ní

(srov. rozh. č. 5293, 6723 Sb. n. s.). I když dotčenou dohodou nebyla výše náhrady za užívání a znehodnocení vozu přímo určena, má dohoda přece jen rozhodující vliv na její výši, a to vliv, který mohl žalobci býti na újmu, poněvadž činí určení výše náhrady úplně závislým na zcela jednostranném opatření žalované bez poskytnutí jakékoliv ochrany žalobci. Tím by se zmařila zřejmě tendence splátkového zákona sledovaná ustanovením poslední věty odstavce druhého § 2 a jest proto taková úmluva podle tohoto ustanovení neplatná a pro smluvce nezavazná. O tom, že kupní smlouva, o niž jde, jest splátkovým obchodem, na něž jest užití zákona č. 70/1896 ř. z., není již sporu. Prvý soud proto právem při řešení otázky, jaká náhrada přísluší žalované firmě podle § 2, odst. 2, zák. č. 70/1896 ř. z., nepřihlédl k soukromému znaleckému posudku zjednanému podle neplatné dohody, nýbrž provedl o sporné hodnotě vozu, na níž výše této náhrady závisí, soudní znalecký důkaz, předepsaný civilním řádem soudním. Pochybil však v tom, že pokládal za rozhodující hodnotu vozu v den odebrání vozu, nikoli v den zrušení kupní smlouvy. Soudně vyslechnutý znalec se sice vyslovil také o hodnotě vozu v den zrušení kupní smlouvy, avšak první soud pro svůj mylný názor nehodnotil po této stránce údaje znalce. Opominutí to nenapravil ani odvolací soud jednak hledě na své, jak již vyloženo, mylné stanovisko, že lze přihlížeti jen k soukromému znaleckému posudku ing. B., jednak proto, že se soudně vyslechnutý znalec vyslovil jen o časové hodnotě vozu, tedy vlastně jen o teoretické, nikoliv o jediné rozhodující skutečné prodejní hodnotě vozu, a to nikoliv na základě shlednutí vozu, nýbrž na základě nálezu ing. B., který si — prý nedovoleně — sám hodnotil. Avšak i tu jest odvolací soud na omylu. Pro skutečnou prodejní hodnotu vozu rozhoduje ovšem nejen stáří vozu, ale i jeho opotřebení a poměry na trhu. Leč znalec ing. R. přihlížel při stanovení tak zv. časové hodnoty vozu i k těmto složkám, jak plyne z jeho posudku, a proto jest časová hodnota jím vyšetřená ve skutečnosti skutečnou prodejní hodnotou vozu. V tom, že znalec ing. R. při posuzování opotřebení vozu použil nálezu ing. B., není nic závadného, když vůz není dnes již ve stavu, v jakém byl v době zrušení kupní smlouvy, jak je mezi stranami nesporno, a když mezi stranami není ani sporu o tom, že vůz byl v době zrušení kupní smlouvy ve stavu zjištěném v nálezu znalce ing. B. Bylo proto na odvolacím soudě, aby zaujal stanovisko k údaji znalce ing. R. o časové správně prodejní hodnotě vozu v době zrušení kupní smlouvy a k ostatním výtkám odvolání žalované proti správnosti posudku tohoto znalce. Ježto odvolací soud tak neučinil, není věc zralá k rozhodnutí. Byl proto rozsudek odvolacího soudu zrušen a věc vrácena odvolacímu soudu, aby o odvolání žalované firmy dále jednal a znova rozhodl.

Čís. 16918.

Nesporný soudce není podle § 50, odst. 6, zák. č. 100/1931 Sb. z. a n. oprávněn ukládati peněžité pokuty a vazbu tam, kde se to přičí